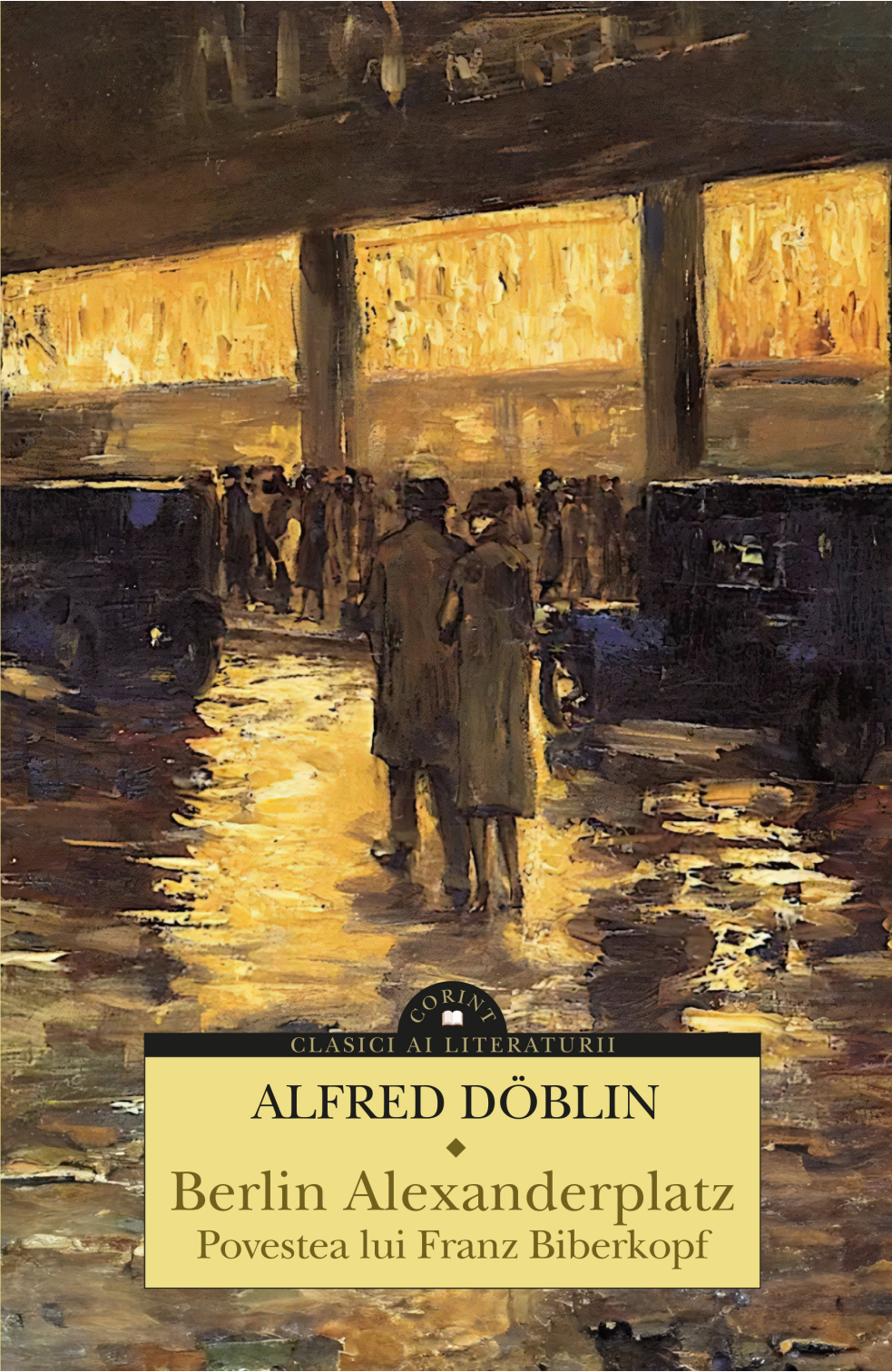

CORINT

CLASICI AI LITERATURII

ALFRED DÖBLIN

◆

Berlin Alexanderplatz

Povestea lui Franz Biberkopf

ALFRED DÖBLIN

Berlin Alexanderplatz

Povestea lui Franz Biberkopf

Traducere din limba germană și note de
ION ROMAN

Prefață de
HORIA GHIBUȚIU

CORINT
CLASICI AI LITERATURII

CARTEA ÎNTÂI

Aici, la început, Franz Biberkopf părăseşte închisoarea Tegel, în care l-a dus viaţa lui fără sens de mai înainte. Anevoie îşi află din nou un rost în Berlin, dar, în cele din urmă, izbuteşte totuşi, lucru care-l bucură şi-l face să jure că va fi un om cumsecade.

Cu 41 în oraş

Stătea în fața porţii închisorii Tegel şi era liber. Ieri încă prăşea la cartofi pe ogoarele din spate, împreună cu ceilalţi, în veşminte de deţinut, acum ieşise într-un pardesiu galben, ei prăşeau acolo în spate, el era liber. Lăsă să treacă un tramvai electric după altul, stătea lipit cu spatele de zidul roşu şi nu pleca. Paznicul de la poartă se plimbă de câteva ori pe lângă el, îi arătă drumul, el nu plecă. Clipa cea înfricoşătoare sosise [înfricoşătoare, de ce înfricoşătoare, Franze?], cei patru ani trecuseră. Canaturile negre de fier ale porţii, pe care de-un an le privise cu o silă crescândă [silă, de ce silă], erau încuiate în urma lui. A fost dat din nou afară. Înăuntru şedeau ceilalţi, făceau dulgherie, lăcuiau, sortau, lipeau, mai aveau doi ani, cinci ani. El stătea în staţie.

Pedeapsa începe.

Se scutură, înghiţi în sec. Îşi dădu ghes. Apoi luă avânt şi se pomeni în tramvaiul electric. Între oameni. Haide! La început a fost întocmai ca atunci când şezi la dentist, iar acesta ţi-a apucat cu cleştele o rădăcină şi trage, durerea creşte, capul stă să-ţi plesnească. Întoarse capul înapoi spre zidul cel roşu, dar tramvaiul gonea cu el tot mai departe pe şine; apoi numai capul său rămase în direcţia închisorii. Vagonul luă o curbă, între el şi închisoare se interpuseră copaci, case. Apărură străzi animate, Seestrasse, oameni urcau şi coborau. În el răsună un strigăt de groază: Atenţie, atenţie, a început. Îi îngheţă vârful nasului, obrazul îi zvâcnea.

— Ziarele de-amiaz', *B.Z.*[1], *Die neuste Illustrierte*[2], *Die Funkstunde*[3], numărul nou.

— S-a mai urcat cineva?

Sergenţii de stradă au acum uniforme albastre. Coborî din nou nebăgat în seamă din vagon, se afla printre oameni. Ei, şi? Nimic. Nu-ţi pierde cumpătul, câine lihnit, vino-ţi în fire, îţi vâr pumnul sub nas. Forfotă, ce forfotă. Cum mai mişunau. Tidva mea s-a golit, creierii mi s-au făcut iască. Câte mai erau. Magazine de încălţăminte, magazine de pălării, lămpi electrice, cârciumi. Oamenii trebuie să aibă ghete, dacă aleargă atâta de colo-colo, aveam şi noi o cizmărie, să reţinem asta. O sută de vitrine sclipitoare, lasă-le să te fulgere, doar n-o să te bage-n sperieţi, le poţi face cioburi, şi ce-i cu asta, tocmai le-au spălat de strălucesc lună. În Rosenthaler Platz s-a scos pavajul, păşi între ceilalţi pe grinzi de lemn. Te amesteci între ceilalţi, aşa pier toate, nu mai bagi de seamă nimic, omule. În vitrine stăteau manechine în costume, paltoane, cu fuste, cu ciorapi şi pantofi. Afară se mişcau toate, dar – dincolo de geam – nu era nimic! Nici – pic de viaţă! Aveau chipuri vesele, râdeau, aşteptau pe refugiu peste drum de Aschinger, câte două, câte trei, fumau ţigarete, răsfoiau ziare. Stăteau aşa acolo ca felinarele – şi – se făceau tot mai ţepene. Laolaltă cu casele, toate erau albe, toate de lemn.

Când coborî pe Rosenthaler Strasse, îl străbătu un fior de spaimă văzând într-un mic birt un bărbat şi o femeie şezând chiar lângă fereastră: cei doi îşi turnau pe gât bere din ţapi, şi ce-i cu asta, tocmai beau, aveau furculiţe şi-şi vârau cu ele bucăţi de carne în gură, pe urmă scoteau furculiţele şi nu sângerau. Oh, trupul i se zgârci, nu pot să scap, încotro s-o iau? Şi răspunsul: Pedeapsa.

---

[1] *Berliner Zeitung*, ziar german, publicat în Berlin de Ullstein-Verlag; a fost tipărit pentru prima oară în 1877 (n. red.).

[2] Publicație ilustrată, apărută la Köln, între 1946 și 1966 (n. red.).

[3] Ziar german, publicat pentru prima oară în 1923, la Berlin (n. red.).

Nu se putea întoarce, venise cu tramvaiul atât de departe, până aici, fusese eliberat din închisoare şi trebuia să pătrundă în lumea asta, să pătrundă tot mai adânc.

Asta o ştiu eu, oftă în sineşi, ştiu că trebuie să-mi croiesc drum şi că am fost eliberat din închisoare. Erau să mă elibereze, pe-deapsa se terminase, aşa-i ordinea, birocraţii îşi fac datoria. Îmi şi croiesc drum, dar n-aș vrea, Dumnezeule, nu pot.

O luă pe Rosenthaler Strasse pe dinaintea magazinului Tietz, o coti la dreapta pe îngusta Sophienstrasse. Se gândea că strada asta e mai întunecată, unde e întuneric, va fi mai bine. Deţinuţii sunt închişi în carcere, în celule şi în săli comune. La carceră, deţinutul se află izolat de ceilalți deținuți ziua şi noaptea, neîntrerupt. În celulă, deţinutul stă închis de unul singur, totuşi, la mişcarea în aer liber, la orele de învăţământ şi la serviciul divin, e adus împreună cu ceilalţi. Vagoanele continuau să treacă vuind, sunând din clopoţei, faţadele caselor se scurgeau una după alta fără întrerupere. Iar pe case erau acoperişuri, pluteau pe case, ochii lui rătăceau în sus: de n-ar aluneca acoperişurile la vale, dar casele stăteau drept. Încotro s-o iau, amărâtul de mine, îşi târâia picioarele de-a lungul zidului caselor, nu se mai termina. Mare nătărău mai eşti, ai să te poţi strecura şi-aici, cinci minute, zece minute, pe urmă bei un coniac şi stai jos. Munca trebuie s-o începi de îndată, la semnalul corespunzător dat cu clopotul. Poate fi întreruptă numai pe timpul hotărât pentru masă, plimbare, învăţământ. Cât se plimbau, deţinuţii erau obligaţi să țină braţele întinse şi să le mişte înainte şi-napoi.

Uite-o casă, îşi dezlipi privirea de pe caldarâm, împinse o uşă, iar din piept îi ţâşni un trist oh, oh mormăit. Îşi încrucişă braţele, aşa, flăcăule, aici nu mai îngheţi. Uşa casei se deschise, un ins se strecură pe lângă el, se postă în spatele lui. El gemu, îi făcea bine

să geamă. Când a fost închis întâia oară la carceră, a gemut aşa tot timpul, se bucura auzindu-şi vocea, mai ai totuşi ceva ce-i al tău, încă nu s-a dus totul. Asta o făceau mulţi în celule, unii la început, alții mai târziu, când se simţeau singuri. Atunci începeau cu asta, era ceva încă omenesc, îi alina. Aşa stătea omul nostru în holul imobilului, nu mai auzea larma înfricoșătoare a străzii, casele nebune nu le mai vedea.

Grohăi cu buzele ţuguiate şi-și făcu aşa curaj, vârându-şi mâinile strânse pumn în buzunare. În pardesiul galben, ţinea umerii încordaţi, ca spre apărare.

Lângă deţinutul eliberat se postase un străin, se uita la el. Întrebă:

— Ce-i cu mata, nu ţi-e bine, te doare ceva?

Când îl observă, Franz încetă cu grohăitul.

— Ţi-e rău, locuieşti în casa asta?

Era un evreu cu barbă roşie, un omuleţ în palton, cu o pălărie de catifea neagră, în mână cu un baston.

— Nu, nu locuiesc aici.

Trebuia să iasă din hol, holul fusese bun. Acum începea din nou strada, faţadele caselor, vitrinele, figurile grăbite cu pantaloni sau ciorapi de culoare deschisă, toate atât de repede, atât de sprintene, în fiece clipă alta. Şi cum era hotărât, intră din nou în gangul unei case, dar tocmai atunci fu smucită poarta, ca să iasă un automobil. Apoi, repede în imobilul vecin, într-un hol îngust lângă casa scării. Aici nu putea să intre vreun automobil. Se prinse bine de stâlpul balustradei. Iar în vreme ce se ţinea de el, ştiu că vrea să se sustragă pedepsei [o, Franz, ce vrei să faci, n-ai să poţi], precis ar face-o, ştia de pe acum unde era scăparea. Şi-şi începu din nou, încet, muzica, grohăitul şi mormăitul, şi n-am să ies iarăşi pe stradă. Evreul cel roşcat intră din nou în imobil, la început nu-l descoperi pe cel rezemat de balustradă. Îl auzi zumzăind.

— Ei, ia spune, ce faci aici? Nu ţi-e bine?

Îşi desfăcu mâinile de pe stâlp, se îndreptă spre curte. Când atinse canatul porţii, băgă de seamă că insul este evreul din cealaltă casă.

— Vezi-ţi de treabă! Ce vrei de la mine?

— Ei, ei, nimic. Gemi şi oftezi aşa, doar pot să-ntreb cum te simţi.

Iar prin crăpătura uşii, din nou casele vechi, furnicarul de oameni, acoperişurile lunecătoare. Fostul deţinut deschise uşa spre curte, evreul după el:

— Ei, ei, orişice-ar fi, doar n-o fi chiar aşa de rău. Nu piere omul. Berlinu-i mare. Unde trăiesc atâtea mii, o mai trăi încă unul.

Era acolo o curte înaltă, întunecată. Se opri lângă lăzile de gunoi. Şi deodată se porni să cânte răsunător, cânta spre pereţi. Îşi scoase pălăria din cap, ca un flaşnetar. Sunetele se izbeau de pereţii care întorceau ecoul. Era bine. Vocea îi umplea urechile. Cânta cu voce atât de tare, cum în închisoare nu i-ar fi fost îngăduit niciodată să cânte. Şi ce cânta de răsunau pereţii? „Ca tunetul vuieşte o chemare”. Vânjos, războinic şi bărbăteşte. Apoi, din mijlocul unui cântec: „Iuvivaleralera”. Nu-l băgă în seamă nimeni. Evreul îl luă în primire la poartă:

— Ai cântat frumos. Ai cântat cu-adevărat frumos. Cu vocea pe care-o ai, ai putea să câştigi aur.

Evreul se luă după el pe stradă, îl apucă de braţ, îl trase, sporovăind mereu, până când o cotiră pe Germannstrasse, evreul şi insul ăla mare, ciolănos, în pardesiu, care strângea din dinţi, de parcă i-ar fi venit să scuipe fiere.

Încă n-a ajuns

Îl duse într-o odaie, unde ardea focul într-o sobă de fier, îl aşeză pe o canapea:

— Ei, iată-te! Stai liniştit colea. Poţi să-ţi ţii pălăria pe cap sau s-o scoţi, cum ăi pofti. Vreau doar s-aduc pe cineva care-o

să-ţi placă. Eu nu locuiesc aici. Sunt doar musafir, ca şi mata. Ei, aşa-i, un musafir îl aduce pe altul, când e cald în odaie.

Deţinutul eliberat rămase singur. Vuieşte-un strigăt ca un bubuit de tunet, ca valul mării şi al spadei sunet. Călătorea cu tramvaiul electric, privea afară într-o parte, printre copaci se vedeau zidurile roşii, ploua cu frunziş multicolor. Zidurile stăteau înaintea ochilor lui, le privea şezând pe canapea, le privea necontenit. E-o mare fericire să locuieşti între zidurile astea, ştii cum începe ziua şi cum o să continue. [Franz, doar n-ai vrea să te ascunzi aici, te-ai ascuns cei patru ani, ia-ţi inima-n dinţi, priveşte-n jurul tău, odată şi-odată ascunzişul ia sfârşit.] Orice cântec, fluierat, larmă sunt strict interzise. De dimineaţă, când se sună deşteptarea, deţinuţii trebuie să sară numaidecât din pat, să-şi aranjeze aşternutul, să se spele, să se pieptene, să-şi cureţe îmbrăcămintea şi să se îmbrace. Săpun se distribuie în cantităţi suficiente. Bang, o bătaie de clopot, deşteptarea, bang, ora cinci treizeci, bang, ora şase treizeci, se descuie celulele, bang, bang, toată lumea afară, primirea hranei de dimineaţă, timpul de muncă, ora liberă, bang, bang, bang, prânzul, flăcăule, nu strâmba din nas, aici nu eşti pus la îngrăşat, cei cu voce trebuie să se prezinte, adunarea corului la cinci patruzeci, am să raportez că-s răguşit, ora şase încuierea celulelor, bună seara, am scos-o la capăt. Mare noroc să locuieşti între zidurile astea, m-au vârât în rahat, aproape că am omorât-o pe una, n-a fost însă decât lovitură cauzatoare de moarte, leziune corporală cu consecinţe mortale, n-a fost chiar aşa de grav, devenisem un mare ticălos, un mizerabil, aproape un vagabond.

Un evreu înalt, bătrân, cu părul lung, cu o tichiuţă neagră împinsă spre ceafă şedea de multă vreme în faţa lui. În oraşul Susan trăia odată un bărbat cu numele de Mordechai, acesta o creştea pe

Estera, fiica unchiului său, fata însă era frumoasă la boi şi frumoasă la vedere. Bătrânul îşi luă ochii de la străin, întoarse capul spre spate şi-l întrebă pe roşcat:

— Unde-ai dat de el?

— Alerga de la o casă la alta. Într-o curte s-a proţăpit şi-a cântat.

— Cântat?

— Cântece de război.

— Are să-ngheţe.

— Tot ce se poate.

Bătrânul îl privea țintă. În prima zi de sărbătoare, de un mort trebuie să se ocupe neevreii, în a doua zi, o pot face și israeliții, aceasta-i valabil chiar și pentru amândouă zilele de Anul Nou. Şi cine-i autorul următoarei învăţături din Cartea patriarhilor iudei: Dacă mănâncă cineva din leşul unei păsări curate, nu e necurat; dacă însă mănâncă din măruntaie sau guşă, atunci e necurat? Cu mâna lui lungă, gălbejită, bătrânul pipăi după mâna omului eliberat din închisoare, care şedea pe pulpana pardesiului.

— N-ai vrea să-ţi scoţi pardesiul? Aici e foarte cald. Noi suntem oameni bătrâni, ni-i frig tot anul, pentru mata o să fie prea mult.

Şedea pe canapea, trase cu ochiul în jos spre mâna lui, trecuse de la o curte la alta pe străzi, trebuia să vadă unde se poate găsi ceva pe lumea asta. Voia să se ridice, să iasă pe uşă, ochii lui căutau în încăperea întunecată uşa. Bătrânul îl apăsa înapoi pe canapea.

— Ei, acuma rămâi, ce vrei să faci? Voia să iasă. Bătrânul îl ţinu însă de încheietura mâinii şi continuă să-l apese. Ia să vedem care-i mai tare, mata sau eu. Stai jos, dacă-ţi zic. Bătrânul strigă: Ai să stai locului. Ai să asculţi ce-ţi spun, băiete! Vino-ţi

în fire, nelegiuitule! Şi către roşcat, care-l apucase pe om de umeri: Du-te-ncolo, lasă-l. Te-am chemat? O scot eu la capăt cu el.

Ce voiau oamenii aceştia de la dânsul? El voia să iasă, se smuci în sus, dar bătrânul îl apăsă înapoi. El strigă:

— Ce-aveţi cu mine?

— Aşa, înjură, ai să-njuri şi mai şi.

— Trebuie să-mi daţi drumul. Trebuie să ies.

— Poate pe stradă? Poate prin curţi?

Bătrânul se sculă de pe scaun, se plimbă de colo-colo prin odaie, cu un foşnet:

— Lasă-l să strige cât o vrea. Lasă-l să facă ce-o vrea. Dar nu la mine. Deschide-i uşa.

— Ce s-a-ntâmplat? La mata se strigă şi altminteri mereu.

— Nu-mi aduce în casă oameni care fac scandal. Copiii fie-mii sunt bolnavi, zac colo-n spate, sunt sătul de scandal.

— Ei, ei, ce necaz, n-am ştiut, rogu-te să mă ierţi!

Roşcatul îl apucă pe om de mâini.

— Hai cu mine! Rabi are casa plină. Nepoţii lui sunt bolnavi. Să plecăm.

Dar el nu voi să se ridice.

— Haide.

Totuşi fu nevoit să se scoale. Spuse în şoaptă:

— Nu mă trage. Lasă-mă aici.

— Omul are casa plină, ai auzit.

— Lasă-mă totuşi aici.

Bătrânul îl privi cu ochi scânteietori pe străin. Grăi Ieremia, vrem să mântuim Babilonul, dară el nu s-a lăsat mântuit. Părăsiţi-l, vrem ca fiecare să plece spre ţara lui. Sabia să cadă asupra caldeenilor, asupra locuitorilor Babilonului.

— Dacă e liniştit, poate să rămână cu mata. Dacă nu e liniştit, trebuie să plece.

— Bine, bine, n-o să facem zgomot. Stau lângă el. Te poţi bizui pe mine.

Bătrânul ieşi fără o vorbă, cu un foşnet.

Povaţă prin pilda lui Zannowich

Cel eliberat din închisoare, cu pardesiul său galben, şedea acum din nou pe canapea. Roşcatul, suspinând şi dând din cap, se plimba prin odaie:

— Ei, nu te supăra că bătrânul a fost atât de brutal. Eşti venit aici de altundeva?

— Da, sunt, am fost.

Zidurile cele roşii, frumoase ziduri, celulele, le privea plin de dor, se lipea cu spinarea de zidul roşu, l-a clădit un om înţelept, nu voia să plece. Și omul lunecă de pe canapea, ca o păpușă, pe covor, căzând împinse masa la o parte.

— Ce s-a-ntâmplat? strigă roşcatul.

Cel eliberat din închisoare se făcu ghem pe covor, pălăria i se rostogoli lângă mâini, îşi propti capul în podea, gemu:

— În podea, în pământ, unde-i întuneric.

Roşcatul îl smulse:

— Pentru Dumnezeu! Te afli în casa unor oameni străini. Dacă vine bătrânul? Ridică-te!

Omul nu se lăsă însă tras în sus, se ţinea lipit de covor, continua să geamă.

— Taci, pentru numele lui Dumnezeu, dacă aude bătrânul? O să ne descurcăm noi doi.

— Pe mine nu mă scoate nimeni d-aici.

Ca o cârtiţă.

Şi cum nu putu să-l ridice, roşcatul îşi scărpină perciunii, închise uşa şi se aşeză hotărât pe podea lângă străin. Îşi îndoi genunchii, cu privirea îndreptată spre picioarele mesei.

— Ei bine, stai așa liniștit! Mă aşez şi eu aici. Comod nu prea e, da' de ce nu. Dacă nu vrei să vorbeşti şi să-mi spui ce e cu mata, am să-ţi zic eu o poveste.

Cel eliberat din închisoare gemu cu capul pe covor. [Dar de ce geme şi oftează? Trebuie să ia o hotărâre, să pornească pe un drum – şi tu nu ştii niciunul, Franze. Porcăria de-altădată nu ţi-ar fi pe plac, iar în celulă n-ai făcut altceva decât să gemi şi să te ascunzi şi nu te-ai gândit, nu te-ai gândit, Franze.] Roşcatul vorbea cu înverşunare:

— Omul nu trebuie să-şi dea atâta importanţă. Trebuie să-i asculte şi pe alţii. Cine-ţi spune că stai atât de rău?! Nici Dumnezeu nu se leapădă aşa uşor de tine, şi-apoi suntem între oameni. N-ai citit ce-a pus Noe în arcă, în corabia lui, când a venit potopul cel mare? Din fiecare, câte o pereche. Dumnezeu n-a uitat pe nimeni. Nici măcar de păduchii de cap n-a uitat. Toate cele îi erau dragi şi punea preţ pe ele. Omul scâncea acolo jos. [Scâncitul e gratis, să scâncească poate ş-un şoarece beteag.] Roşcatul îl lăsă să scâncească, îşi scarpină obrajii: Multe se mai petrec pe lumea asta, multe poţi să povesteşti când eşti tânăr şi când eşti bătrân. Am să-ţi istorisesc acum povestea lui Zannowich, Ştefan Zannowich. Nu cred că mata ai mai auzit-o. Dacă ţi-e mai bine, ridică-te oleacă. Ţi se suie sângele la cap, nu-i sănătos. Răposatul tată-meu ne-a povestit multe, a voiajat mult, cum se-ntâmplă cu oamenii din neamul nostru, a împlinit şaptezeci de ani şi s-a stins după răposata mea mamă, ştia multe, un om înţelept. Eram şapte guri flămânde, şi când nu se găsea nimic de mâncare, ne spunea poveşti. Nu te saturi cu ele, dar uiţi. Geamătul surd de jos continua. [Să geamă poate ş-o cămilă beteagă.] Ei, ei, precum se ştie, pe

lumea asta nu se află numai aur, frumuseţe şi bucurie. Cine a fost, aşadar, Zannowich ăsta, cine i-a fost tată, cine i-au fost părinţi? Cerşetori, cum sunt cei mai mulţi dintre noi, mămulari, negustori, misiţi. Bătrânul Zannowich venise din Albania şi se dusese la Veneţia. Ştia el de ce s-a dus la Veneţia. Unii pleacă de la oraş la ţară, alţii, de la ţară la oraş. La ţară e mai multă linişte, oamenii sucesc fiece lucru pe toate feţele, poţi să vorbeşti ceasuri întregi şi dacă ai noroc poţi să câştigi ceva pfenigi[1]. Ei, şi la oraş e greu, dar oamenii sunt înghesuiţi şi nici timp nu au. Dacă nu-i unul, e altul. Boi n-au, au cai iuţi cu trăsuri. Poţi să pierzi, poţi să câştigi. Asta o ştia bătrânul Zannowich. Mai întâi a vândut ce-avea la el, pe urmă a luat cărţi de joc şi a început să joace cu oamenii. Un om cinstit nu era el. A făcut un gheşeft din aceea că oamenii de la oraş nu au timp şi vor să se distreze. I-a distrat. I-a costat bani grei. Un escroc, un trişor bătrânul Zannowich, dar cap avea. Cu ţăranii o dusese greu, aici avea o viaţă mai uşoară. I-a mers bine. Până când deodată unul a pretins că a fost înşelat. Ei, la asta nu se gândise bătrânul Zannowich. A ieşit cu bătaie, a venit poliţia, şi până la urmă bătrânul Zannowich s-a văzut obligat să-şi ia picioarele la spinare cu copiii lui. Tribunalul din Veneţia era pe urmele sale, cu tribunalul, gândea bătrânul, mai bine să nu stea de vorbă, ăştia nu mă înţeleg, şi chiar că nu erau în stare să-l înţeleagă. Avea cu el cai şi bani şi s-a stabilit din nou în Albania şi şi-a cumpărat o moşie, un sat întreg, şi şi-a trimis copiii la şcoli înalte. Iar când a ajuns tare bătrân, a murit liniştit şi respectat. Asta a fost viaţa bătrânului Zannowich. Ţăranii l-au plâns, dar el nu putuse să-i sufere, fiind-că-şi aducea mereu aminte de vremea când stătea în faţa lor cu

---

[1] Pfenig, unitate monetară divizionară germană, egală cu a suta parte dintr-o marcă – a fost folosită din secolul al IX-lea până la introducerea monedei euro (n. red.).

mărunţişurile lui, inele, brăţări, şiraguri de coral, iar ei le suceau încolo şi-ncoace, le tot pipăiau, iar până la urmă îşi vedeau de drum şi-l lăsau să stea acolo.

Ştii mata, când tatăl e un fir de iarbă, ar dori ca fiul lui să fie un copac. Când tatăl e o pietricică, ar dori ca fiul lui să fie un munte. Bătrânul Zannowich le-a zis fiilor lui: Eu am fost aici în Albania un nimic, douăzeci de ani cât am stat, şi ştiţi pentru ce? Pentru că nu mi-am dus capul acolo unde i se cuvenea. Pe voi vă trimit la şcoli înalte, la Padova, luaţi cai şi trăsuri, şi când veţi isprăvi învăţătura, gândiţi-vă la mine, pe care m-au mâncat grijile împreună cu mama voastră şi cu voi şi care-am dormit noaptea cu voi în pădure ca un mistreţ: eu, singur, am fost de vină. Ţăranii m-au secat ca un an rău, şi aş fi pierit, dar m-am dus între oameni, şi-acolo nu m-am prăpădit. Roşcatul râse în sinea lui, clătină din cap, îşi legănă trunchiul. Şedeau pe podea, pe covor: Dacă intră cineva acum, ne ia drept ţicniţi, avem aici o canapea şi şedem în faţa ei pe podele. Ei, cum vrea fiecare, de ce nu, dacă aşa-i place. Tânărul Zannowich, Ştefan, era deja de la douăzeci de ani un mare vorbitor. Ştia să se aranjeze, să se facă iubit, se pricepea să fie drăguţ cu femeile şi distins cu bărbaţii. La Padova, nobilii învăţau de la profesori, Ştefan învăţa de la nobili. Se arătau cu toţii binevoitori faţă de el. Iar când s-a întors acasă în Albania, tată-său încă trăia, s-a bucurat de el şi-i era drag şi-a zis: „Ian uitaţi-vă la dânsul, ăsta-i un om de lume, n-o să se târguiască douăj' de ani cu ţăranii ca mine, a luat-o cu douăj' de ani înaintea lui tătâne-su." Iar tinerelul şi-a netezit mânecile de mătase, şi-a săltat buclele frumoase de pe frunte şi l-a sărutat pe bătrânul şi fericitul său tată: „Dar matale, tată, m-ai scutit de cei douăj' de ani răi." „Fie ei cei mai buni din viaţa ta", a zis bătrânul, mângâindu-şi şi alintându-şi flăcăiaşul.

Şi uite că tânărului Zannowich i-a mers totul ca printr-o minune, şi totuşi minune nu a fost. Pretutindeni, oamenii alergau spre el. Avea cheie pentru toate inimile. A plecat în Muntenegru, într-o excursie, ca un cavaler, cu cai şi slujitori, tată-său se bucura să-şi vadă fiul domn mare – tatăl, un fir de iarbă, fiul, un copac –, iar în Muntenegru oamenii i se adresau ca unui conte şi unui prinţ. Nu l-ar fi crezut nimeni de-ar fi spus: pe tata-l cheamă Zannowich, locuim în Pastrowich, într-un sat de care tata-i mândru! Nu l-ar fi crezut, aşa a apărut el ca un nobil din Padova şi chiar şi arăta astfel şi-i şi cunoştea pe toţi. A râs Ştefan şi-a zis: Facă-se voia voastră. Şi s-a dat faţă de oameni drept un polonez bogat, cum îl şi socoteau ei, drept un baron Warta, iar ei s-au bucurat şi s-a bucurat şi el.

Cel eliberat din închisoare se săltă cu o smucitură bruscă. Rămase ghemuit în genunchi, ascultându-l de sus pe celălalt. Zise cu o privire de gheaţă:

— Maimuţă.

Roşcatul i-o întoarse cu dispreţ:

— Bine, o să fiu atunci o maimuţă. Maimuţa ştie atunci mai multe decât unii oameni. Celălalt se pomeni din nou silit să se lase pe podea [Trebuie să te căieşti; să recunoşti ce s-a întâmplat; să recunoşti tot ce-i nevoie!]. Se poate deci vorbi mai departe. Mai sunt multe de învăţat de la alţi oameni. Tânărul Zannowich a luat-o pe drumul ăsta şi aşa a continuat. Eu nu l-am cunoscut, nici tata nu l-a cunoscut, dar poţi să ţi-l închipui. Dacă te întreb pe mata, pe mata care-mi zici maimuţă – nu se cade să dispreţuieşti niciun animal de pe pământul lui Dumnezeu, ele ne dau carne şi ne aduc şi altminteri multe foloase, gândeşte-te la cal, la câine, la păsările cântătoare, maimuţele nu le ştiu decât de pe la iarmaroace, trebuie să facă năzbâtii legate cu un lănţug,

grea soartă, niciun om nu are o soartă aşa grea – ei, vreau să te întreb pe mata, nu pot să-ţi zic pe nume, fiindcă nu-mi spui cum te cheamă: Prin ce şi-a făcut drum Zannowich, tânărul, ca şi bătrânul? Ai să răspunzi că au avut minte în cap, că au fost deştepţi. Au mai fost şi alţii deştepţi şi n-au ajuns la optzeci de ani aşa de departe ca Ştefan la douăj' de ani. Principalul la oameni e că au ochi şi picioare. Trebuie să poţi să vezi lumea şi să te duci spre ea.

Ia auzi ce-a făcut Ştefan Zannowich, care i-a văzut pe oameni şi a ştiut cât de puţin trebuie să te temi de oameni. Ia să vezi cum oamenii netezesc drumul cuiva, cum aproape că-i arată drumul şi unui orb. Ei au vrut de la el: Tu eşti baronul Warta. Buun, a zis el, sunt baronul Warta. Pe urmă nu i-a mai fost destul, lui sau lor. Dacă eşti deja baron, de ce să nu fii mai mult? E-acolo în Albania o celebritate, omul a murit de mult, dar ei îl proslăvesc, aşa cum îi proslăveşte poporul pe eroi, se numea Skanderbeg. Dacă Zannowich ar fi putut, ar fi zis că el e Skanderbeg însuşi. Fiindcă Skanderbeg era mort, a zis: Sunt un urmaş al lui Skanderbeg, s-a umflat în pene, şi-a spus prinţul Castriota al Albaniei, vestind că va face Albania din nou mare, că adepţii lui îl aşteaptă. I-au dat bani, ca să poată să trăiască aşa cum trăieşte un urmaş al lui Skanderbeg. Le-a făcut oamenilor bine. Oamenii se duc la teatru ca să audă lucruri închipuite care le sunt pe plac. Plătesc pentru asta. De ce n-ar plăti şi ca să li se întâmple lucruri plăcute după-amiaza sau dimineaţa, mai ales când pot să intre şi ei înşişi în joc?

Şi iarăşi omul în pardesiu galben se săltă, avea o faţă mohorâtă, încreţită, îl privi de sus pe roşcat, îşi drese glasul, avea o voce schimbată:

— Ia zi, poşidicule, îţi lipseşte o doagă, ha? Eşti lovit cu leuca?

— Îmi lipseşte o doagă, poate. O dată-s maimuţă, pe urmă ţicnit.

— Ia zi, pen' ce-mi stai colea la o adică şi-mi tot turui?

— Da' cine șade pe podea şi nu vrea să se ridice? Eu? Când am în spate o canapea? Ei, dacă te deranjează pe mata, gata, am tăcut.

Celălalt, după ce-şi roti ochii prin odaie, îşi întinse picioarele şi se sprijini cu spinarea de canapea, proptindu-şi mâinile pe covor.

— Aşa stai mai comod.

— Iar 'mneata termină cu palavrele.

— Cum pofteşti. Eu povestea asta am istorisit-o de multe ori, pe mine nu mă interesează. Dacă nu te interesează nici pe mata.

Dar, după o pauză, celălalt întoarse din nou capul spre el:

— N-ai decât să-i dai înainte cu povestea.

— Păi, vezi. Oamenii mai povestesc, mai stau la taifas, timpul trece mai uşor. Eu nu voiam decât să-ţi deschid ochii. Ştefan Zannowich, despre care ai auzit, a căpătat atâţia bani, că a putut călători cu ei în Germania. Cei din Muntenegru nu l-au demascat. De la Zannowich Ştefan e de învăţat că ştia ce-i cu el şi că se pricepea la oameni. Încolo, era nevinovat ca o păsărică ciripitoare. Şi vezi, frică de oameni n-avea deloc; oamenii cei mai mari, prinţii cei mai grozavi de pe lume erau prietenii lui: prinţul elector din Saxonia, prinţul de coroană din Prusia, cel care-a fost mai târziu un mare erou în război şi în faţa căruia austriaca, împărăteasa Maria Tereza, tremura pe tronul ei.[1] În faţa lui, Zannowich nu

[1] Principii germani la care se referă povestitorul sunt Frederic August al II-lea (1733–1863), prinţ elector al Saxoniei, şi viitorul rege al Prusiei, Frederic cel Mare (1740–1786), părtaş la războiul de succesiune la tronul Austriei (1740–1748) (de aceea „tremura" Maria Tereza în faţa lui…).

tremura. Iar când Ştefan a venit la Viena şi a dat de oameni care au început să iscodească ce-i cu el, împărăteasa în persoană a ridicat mâna şi-a zis: Ia lăsaţi-mi-l pe tinerel în pace!

Întregirea povestirii într-un mod neaşteptat şi cum prin aceasta cel eliberat din închisoare a prins inimă

Celălalt râse, necheză rezemat de canapea:

— Mare figură eşti. Ai putea să faci pe clovnu' la circ.

Roşcatul chicoti şi el:

— Ei, vezi. Dar linişte – nepoţii bătrânului. Poate că ne aşezăm totuşi pe canapea. Ce zici?

Celălalt râse, se ridică anevoios şi se aşeză într-un colţ al canapelei, roşcatul, în celălalt.

— Se șade mai pe moale şi nici nu-ţi şifonezi aşa rău pardesiul.

Omul în pardesiu îşi aţinti din colţ privirea asupra roşcatului:

— Un caraghios ca dumneata n-am mai văzut de mult.

Roşcatul, cu indiferenţă:

— Poate că nu te-ai uitat bine, mai sunt şi alţii. Ţi-ai murdărit pardesiul, aici oamenii nu se şterg pe picioare.

Cel eliberat din închisoare, un bărbat cu puţin peste treizeci de ani, avea ochi vioi, o faţă mai înseninată.

— Ia spune, ce-nvârteşti, la o adică? Doar nu eşti picat din lună.

— Ei, fain, acum o să vorbim despre lună.

De vreo cinci minute, în uşă stătea un bărbat cu barbă creaţă, castanie. Acum se apropie de masă şi luă loc pe un scaun. Era tânăr, purta o pălărie de catifea neagră, la fel cu celălalt. Trasă cu mâna un arc de cerc prin aer şi-şi făcu auzită vocea stridentă:

— Cine-i ăsta? Ce faci cu el?

— Şi ce faci tu aici, Eliser? Nu-l cunosc, nu spune cum îl cheamă.

— I-ai spus poveşti.

— Ei, şi ce-ţi pasă ţie?

Tânărul şaten către deţinut:

— Ţi-a spus poveşti dumnealui?

— Omul nu vorbeşte. Umblă de colo-colo şi cântă prin curţi.

— Lasă-l să umble.

— Nu te priveşte pe tine ce fac eu.

— Doar am ascultat de la uşă ce-a fost. I-ai povestit de Zannowich. Ce faci tu alta decât să povesteşti şi să tot povesteşti.

Fixându-l pe şaten, străinul mormăi:

— Dar cine eşti dumneata, de unde apăruşi? Ce te bagi în trebile lui?

— Ţi-a povestit despre Zannowich sau nu? Ţi-a povestit. Cumnatu-meu Nachum umblă de la unul la altul şi povesteşte şi povesteşte, iar în privinţa lui nu poate s-o scoată la capăt.

— Încă nu ţi-am cerut nimic pentru mine. Nu vezi tu că omului nu-i e bine, hapsân ce eşti.

— Şi ce dacă-i e rău? Dumnezeu nu ţi-a dat procură ţie, ia te uită, Dumnezeu a aşteptat până să vie dumnealui. Dumnezeu singur n-a putut să-l ajute.

— Om rău!

— Ţine-te departe de el. Ţi-a povestit, aşa-i, cum s-a ajuns pe lume Zannowich şi mai ştiu eu cine.

— Nu vrei să pleci, mai bine?

— Ia ascultaţi-l pe escroc, pe binefăcător. Vrea să facă pe deşteptul cu mine. E asta locuinţa lui? Ce i-ai sporovăit iar despre Zannowich al tău şi ce se poate învăţa de la el? Ar fi trebuit să te faci rabin la noi. Te-am fi şi îndopat pe deasupra.

— N-am nevoie de binefacerile voastre.

Şatenul strigă din nou:

— Şi noi n-avem nevoie de paraziţi care se-agaţă omului de pulpana hainei. Ţi-a povestit şi cum i-a mers până la urmă lui Zannowich al lui, la sfârşit de tot?

— Nemernicule, om rău ce eşti.

— Ţi-a povestit?

Deţinutul clipi obosit către roşcatul care-şi agita pumnii, pornind spre uşă, mormăi în spatele roşcatului:

— Nu pleca, nu te enerva, lasă-l să trăncănească.

Adresându-i-se, şatenul începu să vocifereze, dând din mâini, alergând încolo şi-ncoace, plescăind cu limba şi smucindu-şi capul, în fiecare clipă cu altă expresie a feţei, întorcându-se când spre străin, când spre roşcat:

— Îi scoate pe oameni din minţi. Să-ţi povestească dumnealui cum a sfârşit-o Zannowich Ştefan. Nu povestește, de ce nu povesteşti, de ce, te-ntreb?

— Fiindcă tu eşti un om rău, Eliser.

— Un om mai bun decât tine. Zannowich ăsta al lui [şatenul ridică amândouă mâinile cu dezgust, holbându-şi îngrozitor ochii] a fost alungat din Florenţa ca un hoţ. De ce? Fiindcă s-a văzut ce e cu el. Roşcatul i se puse ameninţător în faţă, şatenul îl respinse cu un gest. Acum vorbesc eu. A scris scrisori unor prinţi, un prinţ primeşte multe scrisori, după scris nu ştii cu cine ai a face. Pe urmă s-a umflat în pene şi s-a dus la Bruxelles ca prinţ al Albaniei şi s-a amestecat în politica înaltă. Asta l-a îndemnat s-o facă diavolul din el. Se duce la guvern, închipuiţi-vi-l pe acest Zannowich Ştefan, tinerelul, şi-i promite guvernului pentru un război nu ştiu cu cine o sută de mii de oameni, sau două sute, n-are importanţă, guvernul îi scrie o scrisorică, mulţumim frumos, nu se angajează în afaceri nesigure. Atunci diavolul i-a spus

iar lui Ştefan: ia scrisoarea şi pe baza ei împrumută bani. Doar ai primit o scrisoare de la minister cu adresa: Către domnul prinţ al Albaniei, alteţă, excelenţă. I-au împrumutat bani, şi aşa s-a terminat cu escrocul. Câţi ani a împlinit? Treizeci, mai mulţi n-a căpătat ca pedeapsă pentru ticăloşiile lui. N-a putut să înapoieze banii, la Bruxelles l-au reclamat şi aşa au ieşit la lumină toate. Eroul tău, Nachum! Ai povestit despre sfârşitul lui groaznic în închisoare, unde şi-a deschis el singur vinele? Şi, după ce-a murit – faină viaţă, fain sfârşit, trebuie să le povesteşti –, a venit călăul, hengherul, cu căruţa lui pentru câini şi cai şi pisici moarte, l-a încărcat, pe el, pe Ştefan Zannowich, şi l-a azvârlit în câmp, lângă spânzurătoare, şi-au deşertat gunoaiele din oraş peste el.

Omul în pardesiu rămăsese cu gura căscată:

— E-adevărat? [Să geamă poate ş-un şoarece beteag.]

Roşcatul numărase fiecare cuvânt pe care-l strigase cumnatu-său. A aşteptat parcă un cuvânt de încheiere, cu degetul arătător ridicat dinaintea obrazului acestuia, apoi îl ciocăni pe piept şi scuipă în faţa lui pe podea, ptiu, ptiu:

— Asta-i pentru tine. Fiindcă eşti aşa un om. Cumnatu' meu!

Şatenul se repezi agitat spre fereastră:

— Aşa, şi-acuma vorbeşte tu şi zi că nu e adevărat.

Zidurile pieriseră. O odăiţă cu o lampă aninată de tavan, doi evrei alergau de colo-colo, unul şaten şi altul roşcat, aveau pe cap pălării de catifea neagră, se ciorovăiau. Se luă după prietenul lui, după roşcat:

— Ia ascultă, e-adevărat ce-a povestit dumnealui despre omul ăla, cum l-au băgat la zdup şi cum l-au omorât?

Şatenul strigă:

— Omorât, am spus eu că l-au omorât? El singur s-a omorât.

Roşcatul:

— S-o fi omorât.

Cel eliberat din închisoare:

— Şi ce-au făcut ei, ăilalţi?

Roşcatul:

— Cine, cine?

— Ei, or fi fost şi alţii ca el, ca Ştefan. Doar n-or fi fost cu toţii miniştri şi hengheri şi bancheri.

Roşcatul şi şatenul se uitară unul la altul. Roşcatul:

— Ei, ce să facă? Au privit.

Cel eliberat din închisoare, insul ăla înalt, se duse în spatele canapelei, îşi ridică pălăria, o curăţă, o puse pe masă, apoi îşi desfăcu pardesiul, totul fără un cuvânt, îşi descheie vesta:

— Ia zgâiţi-vă ici, la nădragii mei. Aşa gros eram, şi-acu-mi cad pe vine, doi pumni mari unu' peste altul, de cât am făcut foamea. S-a dus. Toată osânza s-a dus dracului. Aşa te rablagesc ăştia, de n-ai fost mereu aşa cum se cuvine. Nu crez că ăilalţi îs mai breji. Aş, asta n-o crez. Ăştia vor să te facă să-nnebuneşti.

Şatenul şopti către roşcat:

— Uite omul tău.

— Ce-i cu el?

— Un puşcăriaş.

Fostul deţinut:

— P-ormă-ţi zic: eşti eliberat şi du-te de unde-ai venit, vâră-te iar în rahat, şi-i tot rahatu' de mai-nainte. Nu-i nimic de râs în asta. Îşi încheie din nou nasturii de la vestă. Vedeţi d-aici ce-au făcut ăştia. Îl scot pe omu' mort din bârlog, vine hengheru' cu căruţa lui de câini şi-l azvârle dasupra pe omu' mort, care s-a omorât singur, ce javre, că nu l-au omorât ei numaidecât, ca să nu-şi facă păcat cu omu', orişicine-ar fi.

Roşcatul tulburat:

— Ce să zici?!

— Păi da, adicătelea noi, fiindc-am făcut odată ceva, nu mai suntem nimic? Orişicine se poate pune pe picioare, dac-a fost închis, să fi făcut el ce-o fi făcut. [Ce să te căieşti! Trebuie să-ţi faci vânt, să-ţi verşi focul! Să lupţi! După aia, toate rămân în urmă, toate-au trecut, şi frica, şi tot.]

— Eu n-am vrut decât să-ţi arăt atât: să nu pleci urechea la tot ce ţi-a povestit cumnatu-meu. Uneori nu poţi să faci tot ce-ai dori, mai iese câteodată şi altfel.

— Asta nu-i dreptate, s-arunci un om la gunoi ca pe-o potaie şi să mai răstorni şi murdăriile oraşului peste el, asta nu-i dreptate faţă de-un om mort. Pfui, drace. Acu' însă, vreau să mă despart de 'mneavoastră. Daţi laba. 'Mneata ai gânduri bune, şi 'mneata la fel [strânse mâna roşcatului]. Mă recomand Biberkopf, Franz. A fost frumos din partea 'mneatale că m-ai adus aici. În curte, acolo, au cântat gărgăunii din capu' meu. Ei, noroc, nene, de-acu' gata.

Cei doi evrei îi strânseră mâna, zâmbind. Roşcatul îi ţinu mâna îndelung, radia:

— Ei, te simţi într-adevăr bine? M-aş bucura sincer, când ai să ai timp, să mai treci pe-aici.

— Mulţumesc frumos, n-am să uit, timp s-o găsi, numa' bani nu. Şi salută-l şi pe domnu' bătrân de mai-nainte. Vârtoasă mână are, ia spune, a fost cumva pe vremuri parlagiu? Au, să aranjăm la iuţeală covoru', e sucit rău. Ba nu, asta am s-o fac singur, şi masa, aşa. Îşi făcu de lucru pe podea, râse din spate către roşcat: Ce-am mai stat noi pe jos şi cum ai mai povestit. Faină ocazie de stat pe jos, scuzaţi.

Îl însoţiră până la uşă, roşcatul rămase îngrijorat:

— Ai să poţi să mergi singur?

Şatenul îl înghionti în coaste:

— Nu-l jigni.

Fostul deţinut, păşind drept, dădu din cap, vântură aerul din faţa lui cu amândouă braţele [trebuie să-ţi faci vânt, vânt, vânt, şi-ncolo, nimic]:

— Nicio grijă. Mă poţi lăsa fără teamă să-mi iau valea. Mi-ai povestit doar despre picioare şi ochi. Le mai am. Nu mi le-a tăiat nimeni. 'Mnă ziua, domnilor.

Şi o porni prin curtea îngustă, plină de troace, cei doi se uitau după el de pe scară. Îşi trăsese pălăria pe ochi, păşi peste o băltoacă de benzină şi mormăi:

— Numai otravă. Acu' un coniac. Cui s-o apropia, îi ard o labă peste mutră. Ia să vedem unde găsim un coniac.

Tendinţă slabă, mai târziu mari scăderi ale cursului valutar, la bursa din Hamburg reacţie negativă, la Londra mai puţin

Ploua. Pe Münzstrasse, pe partea stângă, sclipeau firme, erau cinematografele. La colţ nu putu să răzbată, oamenii stăteau la un gard, se săpase adânc dedesubt, şinele tramvaielor rămăseseră suspendate în aer pe grinzi, tocmai trecea încet un tramvai. Ia te uită, se construieşte un metrou, trebuie că se găseşte de lucru în Berlin.

Acolo mai era un cinema. Intrarea adolescenţilor sub șaptesprezece ani, interzisă. Pe o placardă uriaşă se vedea stând pe scara unei case, roşu ca focul, un domn, o tânără mişto trântită pe trepte îi îmbrăţişa picioarele, sus, el făcea o mutră de şmecher. Dedesubt stătea scris: Fără părinţi, soarta unui copil orfan în 6 acte. Păi da, hai să văd asta. Pianul mecanic zdroncănea. Intrarea, 60 de pfenigi.

Un bărbat către casieriţă:

— Domnişoară, nu laşi mai ieftin pentru un rezervist fără burtă?

— Ţţ, numai pentru copiii sub cinci luni, cu biberon.

— S-a făcut. Asta mi-e vârsta. Nou-născut în rate.

— Păi, atunci, 50, intraţi.

După bărbat, se strecură un băieţandru, subţirel, cu fular la gât:

— Dom'şoară, aş vrea să intru, da' să nu plătesc.

— Ei, lasă-mă. Du-te să te puie mămica pe oliţă.

— Pot să intru?

— Unde?

— La cinema.

— Păi aici nu-i cinema. Scoase capul prin ghişeu şi-l chemă pe controlorul de bilete de la uşă: Maxe, ia vino-ncoa'. Ăsta ar vrea să ştie dacă aici e cinema. Bani, ioc. Ia arată-i ce-i aici.

— Ce-i aici, băiete? Încă n-ai observat? Aicea-i cutia milelor, secţia Münzstrasse. Îl împinse pe subţirel de la ghişeu, îi arătă pumnul. Dacă pofteşti, îţi plătesc la iuţeală.

Franz se strecură înăuntru. Era tocmai pauză. Lunga încăpere era arhiplină, nouăzeci la sută bărbaţi cu pălării, pe care nu şi le scoseseră. De tavan atârnă trei lămpi înfăşurate în roşu. În faţă, o pianină galbenă, cu nişte pachete deasupra. Pianul mecanic zdrăngăne fără întrerupere. Pe urmă se face întuneric şi filmul începe. Unei slujnicuţe care păştea gâştele trebuie să i se facă educaţia, nu prea reiese clar de ce. Fata îşi ştergea nasul cu mâna, se scărpina la fund pe scara casei, toată sala râdea. Franz fu foarte minunat când se porni în jurul lui chicotitul. Oameni de treabă, oameni liberi, se amuzau, nimeni n-avea să le spună nimic, straşnic de frumos, iar eu mă aflu între ei, amestecat între ei! Filmul continua. Nobilul baron avea o iubită, uite-o că se-ntinde într-un hamac şi-şi ridică picioarele drept în sus. Purta chiloţi. E şi asta o chestie. Dar ce-au mai făcut din slujnicuţa aia de la gâşte murdară şi cum mai lingea aia farfuriile. A apărut din nou ca un sclipăt cea cu picioare zvelte. Baronul a lăsat-o singură, acum femeia

s-a rostogolit din hamac, a zburat în iarbă, a rămas lungită pe jos. Franz holba ochii la ecran, imaginea se schimbase, el continua s-o vadă pe femeie cum se rostogolește din hamac și rămâne lungită în iarbă. Își muşcă limba, drace, ce era asta. Când mai pe urmă unul, care era însă ibovnicul slujnicuţei de la gâşte, o îmbrăţişă pe cuconiţa asta fină, începu să-l ardă pielea de pe piept, de parcă el însuşi ar fi îmbrăţişat-o. Îl trecură fiori şi simţi că-i vine leşin.

O muiere. [Mai există şi altceva decât necazuri şi teamă. Ce-i toată tâmpenia asta? Aer, omule, o muiere!] Cum de nu s-a gândit la aşa ceva? Stai la fereastra celulei şi te uiţi printre gratii în curte. Câteodată trec femei, vizite sau copii sau dereticatul casei la bătrân. Cum mai stau peste tot la ferestre, deţinuţii, şi se zgâiesc, toate ferestrele ocupate, cum mai mănâncă din ochi orice muiere. Un gardian a avut-o odată în vizită timp de paisprezece zile pe nevastă-sa din Eberswalde, mai înainte se ducea el la ea, numai la paisprezece zile o dată, acum femeia a folosit straşnic timpul, la serviciu omului îi cădea capul de osteneală, abia se mai mişca.

Franz a şi ajuns afară pe stradă, în ploaie. Ce facem? Îs liber. Trebuie să am o muiere. O muiere trebuie să am. Straşnică plăcere, fină-i viaţa în libertate. Numai să fii zdravăn și să poţi alerga. O luă la picior, parcă zbura. Pe Kaiser-Wilhelm-Strasse, la colţ, după camioanele de la piaţă, uite-o pe una, lângă care se şi înfipse, indiferent ce femeie o fi. Ei, drăcia dracului, cum de ni se fac aşa deodată picioarele reci ca gheaţa. O smulse cu el, îşi muşcă buza de jos, aşa-l treceau fiorii, dacă locuieşti departe, nu vin cu tine. Nu era decât dincolo de Bülowplaz, de-a lungul gardurilor, prin gangul unui imobil, în curte, şase trepte de coborât. Femeia întoarse capul spre el, râse:

— Bre omule, nu fi aşa de pofticios, îmi cazi în cap.

Îndată ce femeia închise uşa în urma ei, o şi înhăţă.

— Lasă-mă oleacă, să lepăd umbrela. O strânse, o strivi, o ciupi, îşi frecă mâinile de paltonul ei, avea încă pălăria pe cap, ea lăsă, enervată, să-i cadă umbrela: Dă-mi drumu', omule.

El gemea, zâmbea prefăcut, era ameţit:

— Da' ce-i?

— Îmi rupi boarfele. Ori vrei cumva să mi le plăteşti. Păi, da. Nouă nu ne cadoriseşte nimeni nimic. Cum el nu-i dădea drumul: Mă sufoc, nătărăule. Eşti ţicnit de-a binelea.

Femeia era grasă şi înceată, micuţă, trebui mai întâi să-i dea trei mărci, pe care ea le puse cu grijă în scrin, vârî cheia în poşetă. El, cu ochii mereu după ea:

— Pentru că m-am chinuit câţiva anişori, graso. La zdup, Tegel, poţi să-ţi închipui.

— Unde?

— La Tegel. Poţi să-ţi închipui.

Femeia cu carnea moale ca un burete se porni pe râs cu poftă. Îşi descheie nasturii de sus de la bluză. Au fost odată doi copii de rege, ţineau grozav unul la altul. Când câinele cu cârnatu-n gură sare peste şanţul de scurgere. Femeia îl prinse cu mâinile, îl lipi de ea. Pui, pui, pui, găinuşa mea, pui, pui, pui, cocoşelul meu.

Îndată lui începură să-i alunece stropi de sudoare pe faţă, gemu:

— Da' de ce gemi?

— Cine-i ăla care se tot foieşte alături?

— Nu e niciun ăla, e proprietăreasa mea.

— Şi ce tot trebăluieşte?

— Ce să trebăluiască? Are acolo bucătăria.

— Aha. Să termine cu foiala. Ce se tot foieşte! Nu pot să suport.

CORINT

CLASICI AI LITERATURII

CĂRȚILE DE CARE NU TE DESPARȚI NICIODATĂ!

Clasici ai literaturii reprezintă colecția de cărți pe care le citești măcar o dată în viață. Sunt acele narațiuni care te formează, care îți amintesc cine ești și care te însoțesc pretutindeni. Autorii de geniu și operele lor strălucite li se adresează atât celor care se află la început de drum și care descoperă moștenirea culturală a umanității, cât și acelora care se întorc la pasiunea pentru clasic.

Romane captivante, nuvele și proze scurte splendide, povești de un realism feroce sau care creează lumi – aceasta este marea literatură, confirmată de cele mai prestigioase premii și de preferința nestrămutată a generații de cititori.

Să ne lăsăm purtați de cărțile care au schimbat lumea, care au provocat gândirea, care au transformat *zeitgeist*-ul!

ALFRED DÖBLIN

Berlin Alexanderplatz

Povestea lui Franz Biberkopf

TRADUCERE DE ION ROMAN

PREFAȚĂ DE HORIA GHIBUȚIU

◆

„Am învățat mai multe despre chintesența narațiunii de la Döblin decât de la oricine altcineva. Scriitura și chiar teoria lui asupra narațiunii mi-au influențat puternic arta dramatică."

BERTOLT BRECHT

„Un roman ca un torent, unul care amenință să învăluie cititorul într-un amalgam de trăiri. […] Colosul modernismului literar german, echivalentul lui *Ulise*."

ALEX ROSS, *The New Yorker*

ISBN: 978-606-088-604-4

9 786060 886044

www.edituracorint.ro

Partener media:

OBSERVATOR CULTURAL